

65 DE ANI DE LA CONSTITUIREA UNIUNII MINERILOR

Organizarea profesională a muncitorilor mineri din Transilvania și Banat a început înainte de Marea Unire, însă existența unor condiții social-economice și politice deosebite a stânjenit activitatea muncitorilor de aici. Societățile carbonifere au întreținut aproape în permanență o „prigoană sălbatică“ în regiunile pe care le controlau. Muncitorii mineri trăiau și munceau în condiții foarte grele, fără să dețină — vreun „drept definitiv de proprietate“. Minerii care de bună voie sau concediați părăseau Valea Jiului pentru a se stabili la minele din Banat sau Baia Mare pierdeau tot ce cotizaseră la „lada frățească“ și, prin urmare, dreptul la pensia de bătrînețe.

În asemenea condiții, organizarea acestor muncitori — oameni de caracter și dotați cu un admirabil simț al solidarității era, evident, grea. Din anul 1906 apărea la Budapesta ziarul „Bányamunkás“ (Minerul) pentru lucrătorii de la minele din centrul Ungăriei. Cu puțină vreme înainte au existat încercări de organizare ale minerilor de la minele din apropierea Budapestei. În 1907 „Adevărul“ a înserat în numărul din 15 februarie un apel la organizare intitulat: „Către robii munților din Petroșani-Lupeni“. La Petroșani exista în acel moment o „grupă“ (sindicat) a lucrătorilor de la căile ferate, iar la Lupeni — o „grupă“ de zidari. Cu concursul lor s-a încercat să se obțină legături mai strânse cu minerii, care în acea perioadă erau în „continuă agitație“. Au fost ținute o serie de „adunări secrete“, de cele mai multe ori în păduri, răspîndindu-se „Adevărul“ sub formă de abonament pentru muncitorii mineri, ceea ce înseamnă, de fapt, cotizația sindicală¹.

La data de 1 august 1913 „Adevărul“ insera în prima pagină un manifest intitulat: „Către muncitorii băieși din Ungaria!“, răspîndit și în centrele carbonifere din Transilvania și Banat. Pentru anul următor era preconizat un congres al minerilor din Ungaria (august 1914), însă izbucnirea primei conflagrații mondiale împiedecă ținerea acestui forum mineresc.

După realizarea Marii Uniri (1918) s-au ivit condiții mai prielnice pentru reorganizarea activității muncitorilor mineri. Comitetul Executiv al P.S.D. din Ardeal și Banat, împreună cu conducătorii minerilor din centrele carbonifere respective au convocat la data de 10/23 martie 1919

¹ Calendarul minereului pe anul 1935, București, p. 60; la fel N. G. Munteanu, Gh. I. Ioniță, Un veac de istorie a minerilor de pe Jiu, București, 1971, p. 13.

o conferință minieră la Sibiu, de fapt „o primă regrupare de forțe sindicale“ realizată în condiții social-politice noi. Raportor la conferință a fost Iosif Ciser². Au participat delegați din Petroșani, Vulcan, Lupeni, Aninoasa, Lonea, Zlatna, Roșia Montană, Aghireș, Săcărîmb, Tebea, Ocna Dej etc. . . . „Adevărul“ făcea aprecieri în legătură cu faptul că, la conferință, au fost luate măsuri în vederea „stabilirii ordinei și solidarității între muncitori“. A fost ales, cu acest prilej, un Comitet provizoriu (format din 7 membri), conferința dispunând ca toate grupele sindicale (ardelene și bănățene) să facă dările de seamă la secretariatul din Sibiu, sediul inițial al Uniunii minerilor, atunci constituită.

După conferință, numărul membrilor de sindicat a crescut considerabil, așa încît la finele anului 1919 Uniunea minerilor înregistra 12 000 membri, iar ziarul „Minerul“ (oficiosul ei, apărea în cca 20 000 exemplare.

Definitivarea hotărîrilor referitoare la activitatea uniunii, ca și lupta muncitorilor mineri pentru un trai mai bun, au determinat convocarea Congresului extraordinar al minerilor (Sibiu, 6—8 decembrie 1919).

Au participat 72 delegați, reprezentînd 23 433 de muncitori organizați în 23 de sindicate³. Erau prezenți și reprezentanți ai P.S. din România, ai Comisiei generale a sindicatelor din București, ai presei socialiste și sindicale. Iosif Ciser, secretarul Uniunii minerilor, în raportul prezentat „face o expunere a situației muncitorilor mineri dinaintea războiului, din timpul războiului, înainte de a se organiza și apoi după ce s-au organizat“. Expunînd „politica murdară a cărbunilor“, I. Ciser arată că „la Petroșani și Cozla zeci de mii de vagoane de cărbuni ard, scoși fiind din mine și netransportați pentru că nu sînt vagoane, iar vagoanele sînt ocupate cu mașini și alte materiale de război și mărfuri de speculă“. Este arătată apoi „acțiunea popilor din Vulcan și Lupeni contra muncitorilor“, în calitatea lor de „copoi denunțatori“; vorbește, de asemenea, despre „dulapul de tortură“ din Valea Jiului, care ne amintește de vremurile Evului mediu etc.⁴.

S-au adoptat la congres: Regulamentul bărbaților de încredere, Regulamentul cotizațiilor și ajutoarelor etc. A fost ales Comitetul Central al Uniunii, avînd ca președinte pe Gheorghe Mogoș*, ca secretar pe Iosif Ciser, ca membrii pe: Vasile Rotar (Uioara), Dionisie Muszka (Petrița), Iosif Ilie (Zlatna) ș.a.

Sediul uniunii se va stabili la Cluj** și apoi (din 1930) la București. „Viața Uniunii . . . o constituie minierii din Valea Jiului, care, pînă în

² „Minerul“, anul V, nr. 8 din 31 august 1923; vezi și Raport către al VII-lea Congres al Uniunii muncitorilor din Industria minieră din România, București, 1932, p. 61.

³ Vezi Documente din istoria mișcării muncitorești din România 1916—1921, E. P., București, 1966, p. 276—280.

⁴ „Tribuna Socialistă“ din 21 și 28 decembrie 1919 (apud Documente din istoria mișcării muncitorești din România 1916—1921, E. P. Buc., 1966, p. 267—279).

* Gh. Mogoș era din Vulcan, Valea Jiului (vezi „Minerul“, anul XIII din 15 aprilie 1931).

** „Uniunea are scop — se arată în Statul adoptat în 1921 la Cluj — a servi interesele economice și culturale ale membrilor săi, a dezvolta sentimentul de solidaritate între ei; a sprijini și susține toate năzuințele și revendicările lor, care tind la îmbunătățirea condițiilor de muncă . . .“ (art. II. Extras din Carte de membru. Uniunea Muncitorilor din Industria Minieră din România, Cluj, 1921, p. 1. și urm.)

anul 1920, după greva generală, erau o forță supremă a proletariatului din Ardeal și Banat și care, prin forța sindicatelor, a obținut cele mai favorabile drepturi de existență și condițiuni de muncă asigurate prin contracte colective. Prin aceasta — continuă un bun cunoscător al evenimentelor revoluționare din Valea Jiului, participant la ele — am dat o bună dovadă și pildă proletariatului, despre lupta și forțele minerilor din Valea Jiului, după a căror icoană s-au orientat muncitorii din Ardeal și Banat...⁵.

Activitatea Uniunii minerilor, constituită în urmă cu 65 de ani, a fost bogată în realizări, iar membrii ei — potrivit documentelor Congresului VII din 1932, — au avut „satisfacția că și-au făcut datoria...”, reușind, între altele, să mențină sindicatele, să „le sporească” și întărească, să împiedece multe concedieri, să obțină ajutoare pentru muncitorii din regiunile miniere, să apere și să organizeze pensionarii fostelor „case miniere”; să mențină contractele colective „cu sporuri de salarii”, să facă ca reducerile de salarii (începute în 1931) să fie „cît mai puțin simțite” etc.

Uniunea minerilor a desfășurat și o activitate culturală meritorie vizînd „ridicarea nivelului cultural al muncitorimii...”. În afară de apariția, relativ constantă, a ziarului „Minerul” (în trei limbi: română, maghiară, germană), au fost ținute o serie de conferințe educative; au fost procurate numeroase volume (lucrări, studii, beletristică) pentru bibliotecile sindicale, distribuite în mod gratuit*.

Uniunea minelor a acordat sprijin gazetelor „Lumea nouă” din București, „Munkás Ujság” de la Cluj, „Neue Zeitung” de la Timișoara, revistelor „Mișcarea Socială”, „Santier”, „Societatea de mîine” etc.

Uniunea minerilor a întreținut și păstrat „legături de corespondență” cu „Internaționala profesională” („Internaționala minerilor de la Londra”), primind publicațiile ei, trimițînd rapoarte despre „mișcarea” din țară (care se publicau în „Buletinul internațional”).

Relații bune („frățești”) existau între uniune și uniunile muncitorilor mineri din cîteva state europene. Se primeau publicațiile acestor uniuni, iar Uniunea minerilor trimitea regulat gazeta de breslă „Minerul”.

La Congresul Uniunii muncitorilor mineri din Cehoslovacia (octombrie 1930 — Teplitz — Schennau), Uniunea minerilor a fost reprezentată prin (de) secretarul central. De asemenea, la Conferința internațională a muncii, Geneva (1930, 1931), Uniunea minerilor a participat oficial și activ (susținînd o intervenție în problema „timpului de lucru la minele de cărbuni”)⁶.

Punctarea începuturilor activității Uniunii minerilor este utilă și instructivă întrucît — potrivit Raportului la Congresul din 1932 — „noile generații de mineri nu știu aproape nimic din viața trecută a mișcării

⁵ Partidul Comunist din România. Grupa Lupeni — Valea Jiului, Raport moral. Pentru conformitate, ss. Muntean Teodor, în Documente hunedorene din istoria mișcării revoluționare 1920—1944, Deva 1971, p. 36.

* Din 1927, timp de 10 ani, Nicolae Deleanu, scriitor și istoric, „revoluționar în gîndire și în faptă” a redactat gazeta „Minerul”, îndeplinind și funcția de secretar pentru probleme culturale ale Uniunii minerilor (vezi D. D. Peligrad, Contribuții la cunoașterea activității Uniunii minerilor în perioada anilor 1919—1929, mss. p. 18).

⁶ Raport..., București, 1932, p. 101—103; la fel Calendarul minerului..., p. 49—50.

noastre, nu cunosc luptele și jertfele înaintașilor lor pe altarul ideii de dezrobire de sub jugul exploatării de clasă“. În acest context, cunoașterea activității Uniunii minerilor (Uniunii muncitorilor din industria minieră din România) trebuie să fie „un îndrumător și o pildă“ pentru muncitorul miner de astăzi și de mâine⁷.

DUMITRU PELIGRAD

65 ANNÉES DE LA CONSTITUTION DE L'UNION DES MINEURS

(Résumé)

L'Union de mineurs, appréciée l'entre deux guerres comme une „institution de la forme ouvrière“ s'était constituée il y a 65 années, conséquence naturelle des conditions sociaux et politiques nouvelles existants d'après la Grande Union.

Apparue à Sibiu, transfèrent son siège à Cluj et puis à Bucarest, l'Union des mineurs a eu une fructueuse activité social-culturelle, à la quelle les mineurs de la Valle du Jiu, surtout, se sont apportés une prestigieuse contribution, digne d'être connue et appréciée par les representants de la nouvelle génération comme „guide et exemple“ dans leur activité quotidienne.

⁷ Raport . . . , București, 1932, p. 4 și urm.